

'WOR-gat' in de overheid door nieuwe wet.

De invoering van de Wet op de Ondernemingsraden in de overheid is sinds eind vorig jaar weer een stapje dichterbij gekomen. Op 16 december werden minister Dales en de centrales van overheidspersoneel het eens, maar de noodzakelijke wijziging van de WOR moet nog wel 'even' door de wetgevende molens. De Raad van State heeft inmiddels over het wetsvoorstel geadviseerd en zoals het zich nu laat aanzien is de invoering begin 1995 te verwachten. Dat lijkt nog ver weg, maar op veel plaatsen is de voorbereiding al in volle gang.

Goede voorbereiding

Een goede voorbereiding begint met een oriëntatie op de knelpunten en mogelijkheden van de overgangssituatie. Om de omzetting naar de WOR zonder brokken te laten verlopen, zullen over een aan-

tal specifieke zaken goede afspraken moeten worden gemaakt. In de eerste plaats zijn er markante verschillen tussen de WOR en de regelgeving in de overheid. Bij veel betrokkenen vanuit de medezeggenschap bestaat het beeld dat de regelgeving in de WOR veel vriendelijker is. Dat beeld is vooral gebaseerd op de beroepsmogelijkheden van de WOR, inclusief de mogelijkheid om bij de naleving de onafhankelijke rechter in te schakelen. In een aantal overlegsituaties kan dit een wezenlijke versterking van de mogelijkheden van de medezeggenschap betekenen. De praktijk leert echter dat vele ondernemingsraden nog nooit voor een juridische procedure hebben gekozen.

Doorslaggevende factoren

Goede regels zijn een noodzakelijke, maar geen voldoende voorwaar-

de voor goede medezeggenschap. Uiteindelijk zijn de stijl van leidinggeven en de wijze waarop het management omgaat met medezeggenschap doorslaggevend. Voor het gros van de ondernemingsraden is het vooral van belang welke bevoegdheden in de wet worden toegedeeld. Wie de balans opmaakt, zal concluderen dat de ondernemingsraden in de overheid er niet op vooruit gaan. ATIM-Nieuws zet de verschillen op een rijtje.

Recht op overleg

Beide regelingen geven het medezeggenschapsorgaan het recht om vrijwel overal over te overleggen. In de overlegvergadering volgens de WOR kunnen "de aangelegenheden de onderneming betreffende" aan de orde worden gesteld. Hierop is slechts één uitzondering, namelijk verder pagina 6, kolom 2

lijk het beleid over en de uitvoering van een wettelijk opdragen publieke taak. In het wetsvoorstel over de toepassing in de overheid is de uitzondering verder verbreed tot de vaststelling van publiekrechtelijke taken, het beleid en de uitvoering van deze publieke taken, behoudens de gevolgen voor de betrokken werknemers.

Bestaande medezeggenschapsregelingen kennen deze uitzondering meestal niet zo nadrukkelijk. De meeste medezeggenschapsorganen bij overheden kunnen daardoor adviseren over bijvoorbeeld de vraag of een bepaalde taak wel of niet geprivatiseerd moet worden. Volgens de nieuwe tekst praat de OR straks alleen mee over de gevolgen.

Inflexibele omschrijving

Het adviesrecht van de commissies in de overheid valt vrijwel samen met het overlegrecht: over alle voorgenomen besluiten op dit terrein zal het diensthoofd advies moeten vragen. Tegen de inhoud van het uiteindelijk besluit staat geen bezwaarprocedure open. Als het diensthoofd echter zelf bevoegd is, ontstaat ook de verplichting om het met de commissie eens te worden. Lukt dit niet, dan kunnen beide overlegpartners de zaak voor een inhoudelijk oordeel voorleggen aan de politieke bestuurder(s). De WOR omschrijft de advies- en instemmingsonderwerpen veel dwingender. Er staat een limitatieve opsomming in en wat niet vermeld staat, valt buiten de formele bevoegdheden van de OR. Door deze inflexibele omschrijving vallen veel actuele onderwerpen, bijvoorbeeld een privacy-reglement, buiten het werkgebied van de OR.

Geen beroepsmogelijkheid

De WOR kent de ondernemingsraad het initiatiefrecht toe, maar

koppelt daar geen beroepsmogelijkheid aan. In de medezeggenschap bij de overheid vallen besluiten naar aanleiding van het initiatief - dus ook het afwijzen daarvan - onder de advies- en instemmingsregels. Dat betekent dat als het diensthoofd bevoegd is die beslissing zelf te nemen, het instemmingsrecht en het daaraan gekoppelde recht op een bezwaarprocedure worden 'wakker gemaakt'.

Verworven rechten

Op dit moment liggen er ook voorstellen om de WOR op zichzelf te herzien. De vraag of de flexibiliteit niet vergroot kan worden door een algemene kapstokbepaling op te nemen en het beroepsrecht bij initiatiefvoorstellen over sociaal beleid zijn daarbij belangrijke onderwerpen. De integratie van de overheid in de WOR zou een mooie kans zijn om dat te regelen, ook vanuit het idee dat een verandering van medezeggenschapssysteem ver-

Volgens nieuwe tekst praat OR alleen mee over gevolgen privatisering.

worven rechten niet mag aantasten. Het lijkt er voorsnog niet op dat deze kans wordt benut. Er moet dus extra energie worden gestoken in het meenemen van ontwikkelde regels en tradities vanuit de overheid naar het WOR-regime: 'het repareren van het WOR-gat'. De WOR geeft verschillende mogelijkheden om verlies in bevoegdheden te voorkomen, maar dat vraagt inzet van de centrales en de vertegenwoordigende organen. De bevoegdheden van de OR kunnen namelijk worden uitgebreid door CAO-bepa-

lingen of door vrijwillige besluiten van de ondernemer. In overheidsorganisaties, waar de medezeggenschap inmiddels een redelijk volwaardig en geaccepteerd fenomeen is, moet een serieus gesprek mogelijk zijn over het meenemen van de overlegpraktijk naar de nieuwe regelgeving. Zowel de weg van het arbeidsvoorwaardenoverleg als de directe afspraken tussen OR en overheidsondernemer kunnen hiervoor worden ingezet.

Verwarrende taferelen

Het is natuurlijk goed mogelijk dat deze afspraken niet alle overgangsproblemen oplossen of dat het overleg tot een vermindering van de bevoegdheden van de medezeggenschap leidt. Daardoor kan het straks gebeuren dat een commissie die midden in de behandeling zit van een adviesaanvraag, van de ene op de andere dag OR wordt en vervolgens instemmingsrecht heeft over dit onderwerp. Het zou zelfs kunnen gebeuren dat door het in één ondernemingsraad overgaan van verschillende commissies de verdere afhandeling plaats vindt door een ondernemingsraad op een heel ander niveau. Dat kan nog tot verwarrende taferelen leiden.

Betere oplossing

Het eerste advies voor de commissies en hun bestuurders is natuurlijk er voor te zorgen dat er zo min mogelijk onderwerpen blijven liggen voor de nieuwe ondernemingsraad. Voor de overige onderwerpen geldt, dat waarschijnlijk bij het vragen van het advies of de instemming al bekend is dat tijdens de procedure het medezeggenschapsregime verandert. Dat is dus het aangewezen moment om afspraken te maken over deze procedure. Bijvoorbeeld door te kiezen voor afhandeling volgens de oude regels, zeker als daar de bevoegdheden wat ruimer zijn dan in de WOR. Omdat

de WOR een basisregime kent, is er wel de mogelijkheid om extra bevoegdheden aan een OR toe te kennen, maar niet de kans om ze bij voorbaat in te leveren.

Wie weet bedenkt de 2e Kamer toch nog een betere oplossing.

Maar ook hier geldt dat een nieuwe WOR met meer elementen uit de overheidsregelingen een betere oplossing is. Wie weet levert dat bij de behandeling in de Tweede Kamer toch nog een leuke discussie op.

Walter Hooghiemstra
Jaap de Jong

N.B. Nu ook de overheid onder de WOR wordt gebracht, kunnen wij een oude droom verwezenlijken en ATIM-Paraat (de telefonische adviesdienst voor OR'en) ook in de overheid gaan aanbieden. Om u bij te staan bij de overgang naar het nieuwe regime, willen we daar ruim voor het ingaan van deze verandering mee beginnen. Geïnteresseerd? Geef dat dan aan op de antwoordstrook en wij zorgen dat u straks alle informatie krijgt toegestuurd.